

KRONIKA – ХРОНИКА – ANNIVERSARIES – CHRONIK

Šedesátiny Aleše Brandnera

Den 31. 12. 2004 je dnem šedesátých narozenin docenta PhDr. Aleše Brandnera, CSc., donedávna vedoucího oddělení východoslovanských jazyků Ústavu slavistiky Filozofické fakulty MU v Brně.

Jubilant absolvoval na Filozofické fakultě MU v letech 1963–1968 obor ruština-čeština. Poté odešel do učitelství a čtyři roky působil na brněnských školách. V roce 1972 se vrací na fakultu a zde pracuje už nepřetržitě až do dnešního dne (s výjimkou několika krátkodobých studijních pobytů v Moskvě), a to nejprve jako asistent, od roku 1975 jako odborný asistent, od roku 1988 pak jako docent. Osvědčil se jako odborně zdatný a spolehlivý pedagog i jako dlouholetý tajemník katedry ruského jazyka a po odchodu vedoucího katedry prof. J. Jiráčka do důchodu se na počátku roku 1990 stal vedoucím katedry. Tuto funkci úspěšně zastával až do institucionální změny – vzniku Ústavu slavistiky v roce 1995, v němž se stal vedoucím jednoho z jeho oddělení.

Badatelský zájem doc. Brandnera směřoval zprvu do oblasti ruské syntaxe, jak o tom svědčí téma jeho diplomové a rigorózní práce, kde se zabýval otázkou fungování ruských předložek v porovnávacím aspektu. Později však navázal v publikační činnosti řadou studií na jinou dimenzi díla svého učitele – prof. R. Mrázka, totiž na oblast historického vývoje východoslovanské jazykové větve, především ruštiny. Jeho disertační kandidátská práce se týkala osudů likvid *r, l* v ruštině se zřením k češtině a rovněž ve svých dalších studiích sleduje vedle důležitých problémů historického vývoje ruštiny i vývojovou problematiku obecnější, jako jsou otázky periodizace historie spisovné ruštiny nebo uplatnění jihoslovanských vlivů v jejím historickém vývoji. V posledních letech věnuje též soustavnou pozornost vývojovým tendencím v mluvnickém systému současné ruštiny.

Ačkoli je značná část Brandnerovy pozornosti upřena do dějin ruštiny, zkoumá tuto tematiku způsobem příznačným pro českého rusistu a zároveň vysokoškolského učitele: na rozdíl od ruských lingvistů, popisujících vývoj ruštiny jako svého mateřského jazyka v plné šíři, zdůrazňuje jubilant právem hlavně ty jevy, které osvětlují českému uživateli ruštiny výsledky vývojové dynamiky v současném jazyce a tím mu poskytují možnost plastičtějšího vhledu do jeho struktury. Jinak řečeno, uplatňuje Brandner úspěšně konfrontační metodu zkoumání ruštiny a češtiny i po linii minulost–přítomnost.

Z výzkumu etap historického vývoje ruštiny vyplývá ovšem logicky to, že se Brandnerův zájem postupně rozšířil i na osudy dalších dvou východoslovanských jazyků – ukrajinštiny a běloruštiny. Na ustavení ukrajinštiny jako studijního oboru na brněnské filozofické fakultě se jubilant podílel mj. jako spoluřešitel rozvojového projektu studia ukrajinistiky. Podíl na šíření znalostí o ukrajinštině a běloruštině má jednak jako autor mnoha stať a přednášek o problematice knižního jazyka u východních Slovanů i jako spoluorganizátor studijních pobytů posluchačů filozofické fakulty v Minsku. Řadu přednášek proslavil na různých univerzitách našich (Praha, Plzeň, České Budějovice, Olomouc, Ostrava) i zahraničních (Bratislava, Prešov, Krakov, Vratislav, Minsk, Vídeň, Solnohrad, Řezno, Magdeburk, Segedín), a to buď na pozvání, nebo jako účastník sjezdů, konferencí, seminářů a pracovních zasedání.

Ve výše uvedených sférách vykazuje jubilant velmi bohatou publikační aktivitu. Její důležitou součástí je mj. činnost recenzní, v níž sleduje pozorně a soustavně naši i zahraniční produkci. Plodně však zasáhl i do oblasti lexikografie: je autorem česko-ruského slovníku pro archeology i jeho rusko-českého protějšku. Při tvorbě těchto slovníků úspěšně využil svých poznatků a zkušeností z vlastních fakultních kurzů ruštiny pro studenty archeologie.

Nemalá je pedagogická činnost jubilantova. Koná v současnosti přednášky a semináře z historického vývoje ruštiny a z morfologie současného jazyka na filozofické, zčásti i pedagogické fakultě MU. Z této oblasti vytěžil cenné materiály pro učební texty z ruské morfologie. Je vedoucím i oponentem diplomových i doktorských prací, předsedou komise pro závěrečné zkoušky magisterského i doktorského studia, členem oborové rady ruštiny na filozofické fakultě MU v Brně a na téže fakultě UP v Olomouci, členem komisí hodnotících výsledky grantů apod.

Řadu let byl A. Brandner členem výboru brněnské odbočky Jazykovědného sdružení ČR a v roce 1996 byl zvolen předsedou odbočky. V této funkci si získal zásluhu o značnou aktivitu a o dobrou pověst odbočky zejména tím, že plánovitě zve významné zahraniční lingvisty, s nimiž udržuje čilé kontakty, k přednáškám na půdě fakulty. K této činnosti se druží i jeho členství v redakčních radách odborných časopisů jako *Opera Slavica* a *Rossica*.

S uznáním je třeba připomenout i Brandnerovu péči o bibliografii jazykových slavik, která vznikla na katedře ruského jazyka FF MU před mnoha lety především zásluhou zesnulého profesora Mrázka.

Jubilant si za léta svého působení na pracovišti získal trvalé sympatie svých spolupracovníků i posluchačů jak pro uznávané výsledky své publikační i pedagogické aktivity a spolehlivé organizační schopnosti, tak i pro své povahové vlastnosti – přátelský vztah ke kolegům, ochotu a obětavost, důslednost v jednání se studenty i klidné a rozvážné vystupování bez negativních emocí. V současnosti je v plném rozmachu své činnosti. Přejeme mu do dalších let plné zdraví, mnoho dalších pracovních úspěchů a jsme přesvědčeni, že se od něho dočkáme nových přínosných prací, zejména pak velké syntetické studie, kterou zatím odborné veřejnosti ještě dluží.

Stanislav Žaža

Jubileum profesora Stanislava Žaži

Pěťasedmdesát let se 14. dubna 2004 dožil náš přední rusista prof. PhDr. Stanislav Žaža, CSc. Jubilant se narodil v Brně, kde v r. 1948 maturoval, poté absolvoval brněnskou filozofickou fakultu, obor ruština–latina–řečtina. Během studia se stal asistentem na tehdejší katedře rusistiky. V r. 1966 obhájil kandidátskou práci, v r. 1979 se habilitoval a v r. 1989 byl jmenován profesorem.

O jeho rozsáhlé a mnohostranné odborné činnosti bylo na stránkách tohoto sborníku pojednáno již před patnácti lety u příležitosti jubilantových šedesátin (SPFFBU A 37–38, 1989–1990, s. 21–23). Připomeňme jen, že se náš jubilant zaměřil hlavně na oblast ruské skladby v porovnávacím aspektu rusko-českém a zevrubně zpracoval celou oblast ruské interpunkce. Autorsky se podílel na první naší poválečné porovnávací skladbě ruštiny (*Přruční mluvnice ruštiny pro Čechy 2*, 1960) a na dvou vysokoškolských učebnicích (*Орфография, пунктуация и книжно-письменная речь русского языка*, 1979, a *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским*, 1982). Později se S. Žaža zaměřil na problémy ruské větňečlenské i souvětňe syntaxe. Dalším předmětem jeho zájmu je sféra větňe modality, především jistotní, jejíž různé stránky jsou tématem několika jeho statí v odborných časopisech a sbornících.